

**ДАНИЛО ЩЕРБАКІВСЬКИЙ – ВЧИТЕЛЬ ГЕОГРАФІЇ ТА ІСТОРІЇ
УМАНСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ**

викладач кафедри географії та методики її навчання

Уманського державного педагогічного університету

імені Павла Тичини

oksana_gerasimenko@ukr.net

Ознакою сучасного розвитку історико-педагогічної науки є вивчення вітчизняного науково-педагогічного досвіду, педагогічної біографії, спадщини громадських діячів та видатних учених.

Метою дослідження – є громадсько-просвітницька діяльність Д.М.Щербаківського, учителя географії та історії Уманської гімназії.

Попечитель Київського навчального округу ще у 1858 році давав доручення «збільшити число гімназій у Київській губернії, заснованим у містах Умань, Київ, Тараща»[1]. Лише 7 червня 1882 року Міністерством внесено пропозицію в Державну Раду про виділення з казни коштів на утримання прогімназії, в сумі 13050 крб. щорічно. Дозвіл на відкриття прогімназії було отримано 8 лютого 1883 року. Ремонт будівлі було закінчено до 25 серпня. Вступні экзамени відбувалися з 1 до 10 вересня, а 11 вересня 1883 року було урочисто відкрито прогімназію в будинку поручика Солодова по Софіївській вулиці. Щорічно протягом семи років з 1 липня 1883 по 1 липня 1891 року міська управа вносила по 2 тисячі крб. для оренди будинку. Такі витрати для міського бюджету були непосильними. І коли 6 червня 1886 року прогімназія отримала статус шестикласної, це стало приводом для побудови окремого приміщення. 10 вересня 1888 року міська дума безкоштовно передала садибу площею одну десятину 1230 квадратних сажень зі всіма спорудами Міністерству народної освіти. Будівля чоловічої гімназії в Умані була зведена за проектом Владислава Городецького у 1896 році. [2].

С.П.Палій згадує про те, що «в Умані у 1900 році з'явилося таке оголошення: « Уманська (Київської губернії) міська управа цим оголошує, що за дозволом пана міністра народної освіти в м. Умані відкривається жіноча

гімназія. З початку 1900-1901 року буде відкрито 1,2,3 основні і підготовчі класи». Гімназія укомплектувалася ученицями, учителями і почала працювати. Директором жіночої гімназії вважався начальник чоловічої гімназії, канцелярія та фінансово – господарська діяльність були спільними»[3].

В Уманській чоловічій гімназії працював викладачем історії та географії Д.М.Щербаківський (1877-1927) – відомий український мистецтвознавець, етнограф, історик[2].

Данило Михайлович Щербаківський народився 18 грудня 1877 року у с.Шпиченці Сквирського повіту Київської губернії (тепер Житомирської обл.) Його батько, Михайло Щербаківський, був сільським священником, високоосвіченою, художньо обдарованою людиною, поетом і письменником, володів кількома мовами. Середню освіту Д. М. Щербаківський здобув у Третій київській гімназії, яку закінчив 1897 р. із золотою медаллю. У 1901 р. він закінчив й історико-філологічний факультет Київського університету і був залишений на кафедрі російської історії для підготовки до професорської діяльності. Обставини змусили Д. М. Щербаківського у 1906 році переїхати до Умані, де протягом кількох років він викладав у гімназії, але у вільний та канікулярний час продовжував наукові дослідження. Постійні екскурсії, допомога у вивченні рідного краю, консультації, нова методика викладання історії, географії зробили ім'я Д. М. Щербаківського найпопулярнішим у гімназії та місті, про що говорить епістолярія, дарчі фотографії, вірші та посвячення улюбленому вчителю та чудовому вихователю. Серед його учнів – відомий археолог Петро Курінний, громадська діячка Надія Суровцева та ін.

В особистому архіві Д. М. Щербаківського зберігається великий комплекс матеріалів, що відображають його плідну педагогічну діяльність як вчителя Уманської гімназії, викладача Флоберівського інституту, Інституту пластичних мистецтв, Архітектурного, Археологічного, Художнього інституту та Художньо-індустріального технікуму. Це еталонні документи інститутів, курси лекцій, плани робіт, доповіді, огляди, рецензії та праці слухачів і студентів С. Тарануценка О. Спаської, М. Торчинського та багатьох інших, їхні реферати,

записки, щоденники експедицій, характеристики на студентів, заяви, списки слухачів та ін. Збереглися у фонді методичні записки, конспекти, “Відзив про звіт діяльності кафедри мистецтвознавства у Києві” за 1922 рік та інші матеріали. Листування з уманськими гімназистами свідчить про велику повагу до Д. М. Щербаківського, як талановитого педагога і людини. Численні фотографії з дарчими написами, позакласні роботи, праці Д. М. Щербаківського “Історія Умані”, “З культурного життя Уманщини” – все це цінні матеріали не тільки для характеристики його педагогічної діяльності, а й недосліджені джерела з краєзнавства України[4].

Спадщина Д.М.Щербаківського як свідчення його вагомої громадської, наукової діяльності, дає нам підстави стверджувати, що він належав до кращих представників української інтелігенції. Його діяльність заслуговує на увагу і подальше вивчення.

Список використаних джерел:

1. Дело Попечителя Киевского учебного округа об умножении числа гимназий в Киевской губернии // ЦДІАУ. – Ф. 707, оп. 24, спр.153.
2. Гімназисти 100 років тому[Електронний ресурс]//Режим доступу: <http://ck.ridna.ua/.../yak-vyhlyadaly-umanski-himnaz>.
3. Уманська середня школа№2ім.І.Я.Франка(Історичний нарис.1900-1975) // Уманський міський архів. – Ф. 43, оп.1, спр.191.
4. Франко О.О. Аналіз документів та матеріалів особистого наукового архіву Данила Щербаківського / О.О.Франко// Вісн. ін-ту археол. Львів. ун-т ,2009. Вип. 4. С. 68–80[Електронний ресурс]//Режим доступу: http://file:///C:/Users/User/Desktop/Via_2009_4_7.pdf